

天下

Kina i verden

D E N N Y V E R D E N

TIDSSKRIFT FOR INTERNATIONALE STUDIER

DIIS • København • 2008

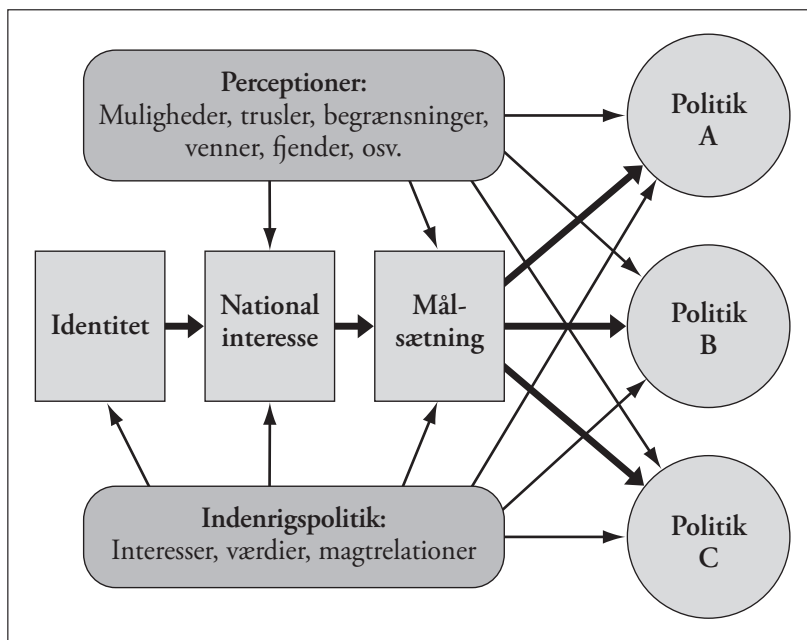
Riget i Midten og verden omkring det

Kinas nationale identitet og udenrigspolitik¹

Stat, identitet og national interesse

Uanset hvad selvudnævnte 'realister' inden for studiet af international politik måtte mene, er der ikke nogen vej uden om at antage, at stater er forskellige, og at de kan forandre sig. En måde at inkorporere denne type forskelle i studiet af staters udenrigspolitik på er at antage, at både identiteter og nationale interesser som alle andre sociale fænomener er socialt konstruerede. Dette er illustreret i fig. 1, der skal vise, hvorledes identitet via interesser og målsætninger danner baggrund for konkrete politikker – med perceptioner og indenrigspolitiske forhold som formidlende variable.

Figur 1: Fra identitet til politik

De udenrigspolitiske målsætninger hviler i sidste ende på en definition af, hvad den 'nationale interesse' er, hvilket igen afhænger af samfundets og statens kollektive identitet – og de er alle socialt konstruerede over tid. Man kan således opfatte identitet og national interesse som 'træge variable', idet de ganske vist kan forandres, men sjældent fra dag til anden. På et hvilket som helst givet tidspunkt udgør de derfor en slags spilleregler eller rammebetingelser for udformningen af konkrete politikker.

Der er dog principielt altid forskellige identiteter at vælge imellem, ligesom der er grupper i et hvilket som helst samfund, der vil promovere bestemte identiteter – men mulighederne for at gøre dette med held afgøres dels af magtrelationerne i samfundet, dels af hvor meget disse gruppers foretrukne identitet adskiller sig fra den etablerede. Valget mellem disse muligheder er aldrig definitivt i den forstand, at det ikke kan ændres – og der vil næsten altid være grupper i befolkningen, der sætter spørgsmålstegn ved den gældende identitet – men den er ikke desto mindre relativt varig og forandrer sig som hovedregel kun langsomt. Historien – eller rettere den dominerende fortælling ('narrativ') om, hvordan man blev, hvad man er, spiller en stor rolle i både reproduktionen og den eventuelle forandring af den nationale fortælling.

Selv om man accepterer realisternes påstand om, at stater altid forfølger deres nationale interesse – enten i form af magt eller sikkerhed – er det langt fra givet, hvad denne nationale interesse er, bl.a. fordi det afhænger af identiteten, der bestemmer, hvad der i givet fald skal forsvares: selve det nationale territorium eller også en diaspora, dvs. en del af nationen (som et 'forestillet fællesskab'), der befinder sig uden for statens grænser? Identiteten og den nationale interesse bestemmer også hvilke overordnede mål, staten skal forfølge i sin udenrigs- og sikkerhedspolitik. Skal man blot stræbe efter uafhængighed eller tilstræbe dominans over andre, måske en stilling som global stormagt? Alle disse valg er naturligvis også påvirket af de ydre omstændigheder – eller rettere af opfattelsen (perceptionen) af disse. Vi skal i det følgende med udgangspunkt i Kinas definition af sin egen identitet og nationale interesse analysere nogle dominerende temaer i landets udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Riget i Midten

De fleste sinologer er enige om, at historien spiller en endnu større rolle for kineserne end for de fleste andre folkeslag. På forskellige tidspunkter kan det imidlertid være forskellige kapitler af historien, der især fokuseres på, og udvælgelsen foretages bl.a. ud fra de implikationer for nutiden og fremtiden, som bestemte aktører ønsker at promovere. Der har tidligere foreligget autoritative versioner af denne 'konstruerede historie' – f.eks. i form af beslutninger fra kommunistpartiet fra hhv.

1945 og 1981, men i dag er situationen noget mere åben, også hvad angår udviklingen siden 1949.

Et historisk tema eller 'narrativ,' der ofte bliver bragt i spil, er det om 'Riget i Midten,' der stammer tilbage fra Zhou-dynastiet (ca. 1122-255 f.Kr.). 'I Midten' er ikke så meget et geografisk eller geopolitisk begreb, men henfører til betydning og rangorden. Riget i midten var verdens centrum og lige under himlen, og dets hersker, Kejseren, derfor 'Himlens Søn' med en Gudgiven ret til at regere. Andre nationer havde efter kinesernes opfattelse ikke meget at byde på, men blev betragtet som barbarer, der dog skulle være velkomne til at vise deres respekt som vasaller og til at yde tribut til Riget i Midten. Denne periode var også en kulturel blomstringstid med tænkere som f.eks. Konfutsu og Laotse, der stadig holdes i hævd og influerer på selv udenrigspolitikken. Temaet om Riget i Midten er aldrig helt forsvundet, og Kina har i lange perioder følt sig (og reelt også været) både kulturelt, teknologisk og økonomisk overlegent, f.eks. i forhold til Europa.

Selv Zhou-dynastiet oplevede dog også perioder af svækkelse, f.eks. under 'de stridende staters periode' (ca. 475-222 f.Kr.), der i dag ses som en advarsel om, hvad splittelse kan betyde. Dette har også tjent som påmindelse om betydningen af en stærk leder, der kan drage nytte af den loyalitet over for magthaverne, der er et centralt element i konfucianismen. Herskerens 'mandat fra himlen' er dog ikke betingelsesløst, men kan forskertses ved et misregimente, der giver folket ret til – dog kun i ekstreme tilfælde – at vælte regimet og indsætte et nyt.

Over for dette narrativ om storhed og dens forudsætninger står et andet narrativ om svaghed og rollen som uskyldigt offer. Gennem historien er Kina blevet løbet over ende talrige gange, både af Mongoliet og Manchuriet, samt senere af Japan, de europæiske stater og til en vis grad USA. Disse lande udnyttede den kinesiske svaghed og splittelse til med våbenmagt at påtvinge kejserriget ydmygende traktater. De første skridt i denne retning var Opiumskrigen (1839-1842), hvor England angreb Kina for at sikre sig ikke blot retten til at sælge opium til kineserne, men sågar et monopol på denne lukrative handel! Hertil kom militære invasioner, som Kina har oplevet adskillige af, fra mongolerne og manchuerne til japanerne, senest i optakten til 2. Verdenskrig.

Denne offer-identitet har affødt andre og mere heroiske narrativt konstruerede identiteter, hvor man har heroiseret de gentagne oprør mod overmagten, f.eks. i form af Taiping- og Boxeropstandene i hhv. 1850-1864 og 1899-1901. I det nationalistiske narrativ bliver begge disse fejlslagne opstande fremstillet som glørværdige og heroiske forløbere til den nationale revolution, der i 1911/1912 bragte Sun Yat-sen (1866-1925) til magten. Hans nationalisme byggede paradoksal nok bl.a. på konfucianismen og var tilstrækkeligt tvetydigt til, at han den dag i dag kan holdes i hævd af

både kommunisterne i Folkerepublikken og af det tidligere regeringsparti på Taiwan, Kuomintang, der blev grundlagt af Sun Yat-sen i 1912.

Disse nationalistiske narrativer om storhed, uretfærdig ydmygelse og befrielse er naturligvis ikke uden indbyggede modsætninger, men et effektivt 'master-narrativ' har ikke desto mindre formået at binde de forskellige ender sammen til en fortælling om storhed, fald og genoprejsning til fordums storhed, dog i to versioner: den ene med Kuomintang og den anden med Kommunistpartiet i rollen som helt.

Nationale interesser og verdensrevolutionen

I Folkerepublikken er dette nationale narrativ i det 20. århundrede blevet suppleret af et ideologisk, dog tæt sammenfiltret med det nationalistiske. Mens de øvrige narrativer søgte at konstruere en kinesisk identitet som partikularistisk, er denne ideologiske identitet mere universalistisk, idet den går ud på at konstruere de kinesiske kommunister som spydspidsen i en verdensomspændende revolution. Dette narrativ tager udgangspunkt i Maos 'redning' af Kommunistpartiet fra udslettelse gennem 'Den Lange March,' hvorefter partiet for en tid lagde revolutionen på hylden for at hellige sig kampen mod de japanske invasionstropper. Dette havde den bekvemme dobbeltbetydning både at være en national opgave og angiveligt at fremme verdensrevolutionen.

Efter en kort periode med nogenlunde harmonisk samarbejde med Sovjetunionen under Stalin, hvor Kina måtte nøjes med rollen som nr. 2, kom det hurtigt til rivalisering om rollen som lederen af den kommunistiske lejr. Rivaliseringen udkæmpedes i første omgang rent ideologisk, hvor den vigtigste ammunition var påstande om, at de sovjetiske ledere var revisionister, mens Maos tanker var den ægte vare. Hertil kom forsøg på at overhale USSR i et økonomisk og politisk kapløb om først at nå frem til det forjættede kommunistiske samfund. Dette fik katastrofale konsekvenser, da 'Det Store Spring Fremad' (1958-60) endte som en hungerkatastrofe med utallige millioner ofre. I slutningen af 1960erne og begyndelsen af 1970erne tog rivaliseringen en ny drejning, idet USSR blev omdefineret fra at være revisionister til 'socialimperialister' og hermed hovedfjenden. Dette åbnede muligheder for et taktisk samarbejde med et USA, der på dette tidspunkt var ved at være modent til en normalisering af forholdet.

Der var med andre ord ikke længere nogen kommunistisk lejr at stræbe efter lederskabet af. Til gengæld var der hele Den Tredje Verden, som nu blev udråbt som verdensrevolutionens spydspids, samtidig med at Kina blev defineret som en del af denne Tredje Verden. Til sikring af den ideologiske kontinuitet kunne man heldigvis finde nogle skrifter fra 1920erne, hvori Mao selv havde peget på småbønderne som et aktiv

for revolutionen – og Den Tredje Verden var jo i virkeligheden verdens småbønder i en eller anden vag henseende.

Selv om hele dette ideologiske narrativ naturligvis på behørig vis refererede tilbage til de marxistiske koryfæer, så havde man dog også med omhu sørget for foreneligheden med det nationale narrativ, der stadig spillede en rolle i baggrunden. Logikken var som følger: Hvis det hele handlede om verdensrevolutionen, og Kina var den ultimative garant for denne, ja så var det at fremme Kinas nationale interesser en vigtig forudsætning for verdens kommunistiske fremtid. Hermed var der skabt plads i det store kommunistisk/nationalistiske narrativ til både en taktisk alliance med USA og til endog meget usædvanlige både inden- og udenrigspolitiske krumspring.

Blot katten kan fange mus

Formand Maos død i 1976 fik et kort og kaotiske mellemspil, først med den såkaldte '4-bande' og herefter en udpræget overgangsfigur, Hua Guofeng. I 1981 kom imidlertid den tidligere (oven i købet to gange) udrensede Deng Xiaoping til magten, som han beholdt til sin død i 1997, hvilket ikke blot satte en stopper for magtkampene (i hvert fald de åbenlyse), men også reelt for de efterhånden meget skolastiske ideologiske mummespil. Deng var tidligere blevet skoset for sin pragmatiske vurdering af katte (det var lige meget med farven, bare de kunne fange mus), og han gjorde nu denne pragmatik til rettesnoren for Kinas fortsatte udvikling, bl.a. med sine 'fire moderniseringer' af hhv. landbrug, industri, viden-skab/teknologi og forsvar.

Det er denne linje, der har været den dominerende indtil i dag, bl.a. takket være dens fantastiske succes, der har sikret en lang ubrudt periode med en økonomisk vækst helt uden fortilfælde. Denne har været ledsaget af en udstrakt privatisering, så man med betydelig ret kan tale om en kapitalistisk udvikling, der blot gennemføres med et parti ved roret, der stadig kalder sig kommunistisk. Siden denne *de facto* opgivelse af kommunismen har kommunistpartiet gjort nationalismen til sit vigtigste legitimitetsgrundlag.

Udenrigspolitik og sammenholdskraft

Af ovenstående kan man uddestillere nogle helt overordnede målsætninger, der har denne status fordi de enten er forenelige med eller truer statens og nationens identitet og de nationale interesser. De kan sammenfattes til sikringen af et samlet, uafhængigt og stærkt Kina, der behandles med behørig respekt af andre stater. Der er historiske grunde til alle disse målsætninger, men de er ikke nødvendigvis altid forenelige.

Et samlet Kina har ikke altid været en realitet, men staten har i flere perioder været delt op i indbyrdes stridende dele, senest i 'krigsherreperioden' i mellemkrigstiden (ca. 1916-27), hvortil kommer de sidste levn fra imperialismens og de ulige traktaters periode. Det engelske Hong Kong og det portugisiske Macao er omsider blevet forenet med moderlandet, men tilbage står det tidligere japansk koloniserede Taiwan, som vi skal vende tilbage til nedenfor. Hertil kommer Tibet, som Kina siden 1951 har formået at bevare kontrollen over, efter den fejlslagne opstand i 1956-59. Der har været mange spekulationer om, hvorvidt Kina har yderligere territoriale ambitioner, førend det vil opfatte samlingsprojektet som fuldbyrdet. Nabolande har f.eks. været bekymrede over offentliggørelsen i 1992 af kinesiske kort, det bl.a. omfattede Mongoliet samt en række øer i det Sydkinesiske Hav. Indtil nu har Kina tilsyneladende – bortset fra nogle mindre indsatser mht. Spratley-øerne og hele Taiwanpolitikken – ikke gjort meget for at indfri disse territoriale krav, men man kan på ingen måde udelukke, at appetitten gradvis vil vokse. Man kunne også frygte, at Kina vil begynde at agere som moderland for den kinesiske diaspora, det vil sige de mange millioner udlandskinesere i bl.a. Sydøstasien, hvilket ville følge logisk af den ene af de to former for nationalisme nævnt i indledningen, nemlig den etniske, men ikke af den anden og mere politiske.

Bortset fra det territoriale aspekt vedrører spørgsmålet om det samlede Kina naturligvis også den indre sammenholdskraft, der bl.a. afhænger af styreformen. Der har tidligere været spekulationer om, at Kina var ved at falde fra hinanden – bl.a. som følge af kystregionernes større samkvem med omverdenen, men konkrete studier af de enkelte områder synes ikke at give meget belæg for dette. Ganske vist er der visse centrifugale tendenser, f.eks. ved at de sydlige kystområder bliver rigere og mere liberale end det fattigere og mere 'gammelkinesiske' nord, men Kommunistpartiet synes hverken at være til sinds at afgive den overordnede kontrol eller på nogen måde at være tvunget til dette. Man kan derfor godt forestille sig en udvikling mod en mere føderal styreform med et vist selvstyre til de enkelte provinser – som Hong Kong allerede har opnået – men dette vil langtfra være ensbetydende med, at Kina falder fra hinanden.

Legitimitet og vækst

Et uafhængigt Kina har heller ikke altid været nogen selvfølge, jvf. de ovennævnte 'ulige traktater,' hvormed det formelt suveræne Kina blev påtvunget en reel afståelse af suveræne rettigheder til vestmagterne og Japan. Så meget vigtigere er i dag de internationale normer om suverænitet og ikke-indblanding i indre anliggender, hvor Kina også i forholdet til andre stater og bl.a. i FN's Sikkerhedsråd er meget påpasselig med ikke at skabe præcedens for indskrænkninger af suverænitet – hvor meget Kina end måtte være enig med Vesten om selve substansen i en bestemt konflikt.

At værne om suverænitetssprincippet er der dog ikke noget usædvanligt i, og når Vesten i stigende grad taler om, at suverænitetssprincippet 'ikke skal være helligt,' er det som regel andres suverænitet, de vestlige lande hentyder til, mens de som oftest hæger nidkært om deres egen.

Et stærkt Kina er i høj grad et spørgsmål om økonomisk styrke og vækst, som både er en forudsætning for indre sammenhold og for militær styrke. Selv om der i høj grad kan stilles spørgsmålstegn ved Kommunistpartiets 'procedure-legitimitet' (i hvert fra ud fra gængse kriterier om demokrati) kan et regime kompensere for mangler i denne henseende, hvis det kan opnå 'præstations-legitimitet'. Det forekommer sandsynligt, at det i dag kun formelt kommunistiske styre kan bevare denne form for legitimitet, så længe det kan sikre, at befolkningen får det bedre år for år. Dette er lykkedes siden begyndelsen af 1980'erne, næsten uanset hvordan man måler 'præstationen', f.eks. som 'menneskelig udvikling'. Skulle denne gunstige udvikling imidlertid vende, kan man meget vel forestille sig, at befolkningen kan komme til den konklusion, at regimet har forbrudt sig mod 'mandatet fra himlen', og derfor vil kræve retten til at vælge et andet.

Selv om der indgår andre elementer, forudsætter præstationslegitimitet utvivlsomt økonomisk vækst, der dog også skaber andre udfordringer for regimet. For det første betyder den eksportbaserede vækststrategi, at Kina må åbne sig for omverdenen, hvilket også er en forudsætning for at følge med i den teknologiske udvikling. Dette betyder dog næsten uvægerligt også, at man må sænke paraderne over for subversive ideer om f.eks. demokrati og menneskerettigheder, der kan snige sig ind via internettet eller kinesiske studenter ophold i udlandet. For det andet indebærer den økonomiske udvikling et behov for ressourcer som olie, hvilket har afstedkommet mindre væbnede konflikter med nabolandene om de ovenfor nævnte Spratley-øer, konflikter der i virkeligheden handler om retten til udnyttelse af de undersøiske olieforekomster i det Sydkinesiske Hav. Hertil kommer en jagt på adgang til olieressourcer i resten af verden, ikke mindst i Afrika – der også er et vigtigt marked for kinesiske varer – hvilket undertiden har bragt Kina på kollisionskurs med Vesten.

To Kinaer

Det ligger Kina meget på sinde at blive behandlet med den respekt, der tilkommer en stormagt – og ikke mindst 'Riget i Midten'. Omverdenen, og især Vesten, har været med til at accentuere denne målsætning, dels gennem de ulige traktater, dels ved gennem mange år at formene Kina adgang til FN. Det er derfor næsten en rygmarvsrefleks hos kineserne at sætte hælene i, hvis Vesten fortæller dem, hvordan Kina skal håndtere sine 'indre anliggender' eller relationer med tredjelande. Specielt kompliceret bliver det, når et tema af resten af verden bliver opfattet som et udenrigs-

politisk anliggende, mens Kina betragter det som indenrigspolitisk, således som det er tilfældet med relationerne til Taiwan, som vi afslutningsvis skal se lidt nærmere på.

Lige siden Generalissimo og leder af Kuomintang-partiet Chiang Kai-shek i 1949 søgte tilflugt på Taiwan efter at have tabt borgerkrigen til de kommunistiske styrker, har denne mellemstore ø med i dag knap 23 millioner indbyggere stået i centrum for en af verdens længstvarende og mest komplicerede konflikter. Selv om der især har været tale om sabelraslen til forskel fra egentlige kamphandlinger, har konflikten manifesteret sig i gentagne kriser, hvoraf især de to 'Quemoy-kriser' i 1950'erne endog truede med at udløse en atomkrig. Hele konflikten bringer i allerhøjeste grad identitetsspørgsmål i spil.

Fra 1949 og i hvert fald frem til begyndelsen af 1990'erne (måske endda til i dag) har de to Kinaer paradoksalt nok været enige om én ting, nemlig at der kun er ét Kina, mens de til gengæld er fuldstændigt uenige om, hvem der har retten til at repræsentere dette noget luftige og næsten metafysiske 'Kina.' For regeringen i Taiwan var det indlysende, at den retmæssige regering var Kuomintang, der blot midlertidigt var blevet fordrevet af kommunistiske oprørere. Regeringen i Taipei opretholdt derfor (i hvert fald indtil 1987) formelt ambitionen om at generobre fastlandet med våbenmagt – og Den Kolde Krig betød, at Vesten støttede i hvert fald det diplomatiske aspekt af dette projekt, hvilket bl.a. manifesterede sig i, at Taiwan fortsatte med at repræsentere Kina i FN's Sikkerhedsråd og andre internationale fora samt gennem ambassader i andre lande.

Et-Kina politikken betød, at Folkerepublikken blev næsten totalt diplomatisk isoleret. Da USA under Nixon endelig besluttede sig til at anerkende styret i Beijing som repræsentant for 'Kina', betød det til gengæld, at Taiwan blev isoleret – omend dets regering med meget ringe held forsøgte bogstavelig talt at købe sig til en slags diplomatisk status, f.eks. ved at yde rundhåndet bistand til en række meget fattige lande til gengæld for anerkendelse. Eftersom det store Kina pr. automatik gengældte en sådan anerkendelse med at afbryde relationerne til de formastelige modtagere af taiwanesisk bistand, varede det sjældent længe, før disse kom på andre tanker og 'af-ankendte' Taiwan for igen at blive taget til nåde af Beijing.

Hvad der gjorde dette diplomatiske spil endnu mere udsigtsløst var, at Taiwan ikke formelt erklærede sig som selvstændig stat, det vil sige rev sig løs fra Kina. At anerkende et Taiwan, der allerede *de facto* var selvstændigt, som en selvstændig stat, ville formentlig have været mere tillokkende for andre stater end at anerkende det som repræsentant for et fastlands-Kina med over en milliard indbyggere, som regeringen i Taipei tydeligvis ikke havde skygge af kontrol over. Hermed være dog ikke sagt, at diplomatisk anerkendelse ville have været noget let valg, da man jo måtte regne med kinesiske repressalier. Med den forsinkede indførelse af demokrati i Taiwan

ville man imidlertid have haft en vis normativ basis for en anerkendelse, hvis løsrivelsen havde været besluttet af en folkevalgt regering eller ved en folkeafstemning.

At Kuomintang ikke tog dette skridt, skyldtes bl.a. at partiet og dets væbnede styrker reelt havde invaderet øen og etableret et alt andet end demokratisk styre, der helt marginaliserede de oprindelige taiwanesere. Havde partiet opgivet rollen som eksilregering over hele Kina til fordel for en mere reel position som regering af Taiwan, ville det formentlig være blevet væltet til fordel for en regering, der faktisk repræsenterede den største befolkningsgruppe, nemlig de etniske taiwanesere og den store gruppe af han-kinesere, der havde boet på øen i århundreder og følte sig mere som taiwanesere end som kinesere.

Den gradvise indførelse og konsolidering af demokrati underminerede dog styret skridt for skridt. I 1988 blev således den første etniske taiwaneser, Lee Teng-hui, valgt til præsident, og han blev i 2000 efterfulgt af en anden, Chen Shui-ban, der ikke engang tilhørte Kuomintang, men oppositionen, det Demokratiske Progressive Parti, som i princippet er tilhænger af løsrivelse. Ikke desto mindre lovede han i sin tiltrædelsestale at afstå ikke blot fra en formel uafhængighedserklæring, men også fra andre tiltag, der af Beijing kunne opfattes som løsrivelse.

Status quo eller genforening?

Det ser altså foreløbigt ud til, at status quo bevares. Trods sine mange ulogiske træk er den eksisterende situation da heller ikke så ringe endda. Reelt er Taiwan naturligvis selvstændigt med både en udstrakt udlands-handel og repræsentationer i de vigtigste lande, der ganske vist ikke nyder diplomatisk immunitet, men som sagtens kan underskrive kontrakter og andre aftaler. Kina tolererer også taiwanesisk deltagelse i mange internationale fora, når blot deltagerne betegnes som kommende fra 'Taipei, Kina'. Der kommer desuden mere og mere økonomisk og andet samkvem på tværs af Taiwanstrædet, bl.a. i form af taiwanesiske investeringer på fastlandet, der er til gavn for begge sider. Det diplomatiske spil, der konstant foregår mellem de to parter, skal formentlig opfattes som netop et spil, med gentagne 'næsten-løsrivelses-erklæringer' fra Taiwans side og 'næsten-trusler' fra Beijings. Sidstnævnte er i øvrigt som oftest formuleret som dobbelte negationer à la '*ikke at fraskrive sig retten til*' at bruge magt, snarere end som utvetydige trusler, og det samme gælder de mere 'muskuløse' skridt som opstilling og sågar affyring af missiler i retning mod Taiwan, men med vilje uden at ramme.

Identitetsspørgsmålet kan blive afgørende for, om denne langt fra ideelle, men heller ikke helt utålelige, status quo kan bevares – det er dog ikke helt klart på hvilken måde. På den ene side kunne man håbe på, at de

(reelt) to Kinaer kommer til at ligne hinanden mere og mere, jo mindre kommunistisk og jo mere liberalt (om end ikke demokratisk), kapitalistisk og velstående Folkerepublikken bliver, og jo mindre den finder tilbage til den fælles konfucianske arv. Måske kan Taiwan komme til frivilligt at acceptere en genforening – især hvis det finder udviklingen i Hong Kong tilfredsstillende og accepterer den som en model for Taiwans plads i et forenet Kina. På den anden side kan man heller ikke udelukke – og specielt ikke, jo mere demokratisk og dermed uforudsigeligt Taiwan bliver – at presset for en løsrivelseserklæring bliver så stærkt, at den siddende regering bliver nødt til at udskrive en folkeafstemning på spørgsmålet. I jo højere grad Kuomintang bliver trængt i baggrunden, kunne man forestille sig, at taiwanenserne konstruerer nye identitets-narrativer ved at finde kapitler om deres ikke-kinesiske fortid frem af historiens glemmebog. De kan herved komme til at opfatte sig som en selvstændig nation med samme ret til en stat som andre nationer. Hvis de to Kinaer kommer til at ligne hinanden ved at være nationalistiske, kan der derfor opstå en konflikt ved et sammenstød mellem henholdsvis Folkerepublikkens inklusive og eksklusiv taiwanesisk nationalisme.

Bjørn Møller er seniorforsker ved DIIS

Note

¹ Alle referencer er fjernet fra den oprindelige version, der kan downloades fra www.diis.dk/sw41479.asp [Exact url følger, BMO]